

نقش اطلاعات مردمی در کشف پرونده‌های سرقت: چالش‌ها و فرصت‌ها برای پلیس محل

نویسندگان:

محمد فراهانی^۱

چکیده

پدیده سرقت به‌عنوان یکی از شایع‌ترین و قدیمی‌ترین جرایم علیه اموال، همواره یکی از دغدغه‌های اصلی پلیس محلی و شهروندان بوده است. با گسترش پیچیدگی‌های اجتماعی و فزونی بار کاری نهادهای انتظامی، بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشارکت عمومی، به‌ویژه در قالب اطلاعات مردمی، به‌عنوان راهبردی کارآمد در فرآیند کشف جرم مطرح شده است. اطلاعات مردمی، به اخباری اطلاق می‌شود که شهروندان از مشاهدات خود پیرامون فعالیت‌های مشکوک یا تحرکات مجرمانه در اختیار پلیس قرار می‌دهند. این نوع اطلاعات می‌تواند نقش مکملی در تکمیل سرنخ‌ها، شناسایی مجرمان و تعیین زمان و مکان جرم ایفا کند.

با وجود ظرفیت‌های بالقوه، چالش‌های متعددی در مسیر استفاده بهینه از اطلاعات مردمی وجود دارد؛ از جمله بی‌اعتمادی عمومی نسبت به نهادهای رسمی، ترس از افشای هویت گزارش‌دهنده، نبود آموزش‌های لازم برای شهروندان، و ضعف زیرساخت‌های فناورانه جهت دریافت اطلاعات به‌صورت محرمانه. این مقاله، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و مرور منابع نظری و تجربی، به بررسی نقش اطلاعات مردمی در کشف سرقت پرداخته و فرصت‌ها و چالش‌های موجود را تحلیل می‌کند. در ادامه، بر اساس یافته‌های نظری و تجربه‌های میدانی، پیشنهادهایی جهت افزایش اعتماد عمومی، بهبود سازوکارهای دریافت اطلاعات، و تقویت تعامل میان پلیس محلی و جامعه ارائه می‌شود. نتیجه‌گیری پژوهش تأکید دارد که استفاده هدفمند و ساختاریافته از اطلاعات مردمی می‌تواند نرخ کشف سرقت را افزایش داده و بار کاری پلیس را به‌صورت معناداری کاهش دهد.

کلید واژه ها : اطلاعات مردمی، کشف جرم، سرقت، پلیس محلی، مشارکت اجتماعی، اعتماد

عمومی

۱. مقدمه

در دهه‌های اخیر، پدیده سرقت به‌عنوان یکی از شایع‌ترین و ملموس‌ترین جرایم علیه اموال، نه تنها دغدغه‌ای امنیتی برای شهروندان به شمار می‌رود، بلکه چالشی مهم برای نظم اجتماعی، سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی به نهادهای رسمی است. گسترش شهرنشینی، مهاجرت، بیکاری و شکاف‌های اقتصادی، بستری را فراهم کرده‌اند که بر شدت و تنوع انواع سرقت به‌ویژه در مناطق شهری و حاشیه‌ای افزوده است. در چنین شرایطی، کشف سریع و مؤثر پرونده‌های سرقت، به‌عنوان یکی از ارکان اصلی سیاست‌های کیفری، نقش مهمی در ارتقای امنیت عمومی و کاهش احساس ناامنی ایفا می‌کند.

در میان ابزارهای مختلف کشف جرم، اطلاعات مردمی جایگاهی ویژه دارد. اطلاعاتی که از سوی شهروندان، ساکنان محلات، کسبه، رانندگان یا دیگر افراد جامعه درباره فعالیت‌های مشکوک یا رفتارهای مجرمانه در اختیار پلیس قرار می‌گیرد، می‌تواند به‌عنوان مکمل شواهد پلیسی، سرنخ‌هایی حیاتی برای شناسایی، تعقیب و دستگیری مجرمان فراهم کند. در واقع، اطلاعات مردمی به‌مثابه پلی میان مردم و پلیس، هم شاخصی برای میزان اعتماد عمومی به نهادهای امنیتی است و هم عنصری کلیدی در کارآمدی پلیس در پاسخ به جرایم روزمره به‌ویژه سرقت.

با این حال، در عمل، بهره‌گیری از این ظرفیت با موانع و چالش‌هایی جدی مواجه است؛ از جمله بی‌اعتمادی عمومی نسبت به حفظ محرمانگی اطلاعات، نگرانی از تهدید و انتقام مجرمان، نبود آموزش‌های لازم برای گزارش‌دهی دقیق و هدفمند، و همچنین ضعف سامانه‌های رسمی برای دریافت و پردازش به‌موقع اطلاعات (موسوی، ۱۴۰۱). چنین کاستی‌هایی موجب شده‌اند که نقش اطلاعات مردمی در کشف جرم در بسیاری از مناطق، صرفاً به سطحی نمادین یا غیرسیستمی محدود بماند.

در نقطه مقابل، الگوهای موفق بین‌المللی در حوزه «پلیس جامعه‌محور» نشان داده‌اند که ایجاد بسترهای اعتماد، توسعه زیرساخت‌های گزارش‌گیری، مشارکت دادن مردم در فرایندهای امنیت‌محور و ارتقای سواد انتظامی جامعه، می‌تواند نقش اطلاعات مردمی را از حالت منفعل به عامل فعال در فرآیند کشف و پیشگیری از جرم ارتقا دهد (Goldstein, 2019). در ایران نیز طی سال‌های اخیر، تأکید بیشتری بر تقویت مشارکت عمومی در امنیت شده، اما همچنان فقدان راهبردی منسجم در سطح پلیس محلی احساس می‌شود.

بر این اساس، مقاله حاضر با هدف تحلیل نقش اطلاعات مردمی در کشف پرونده‌های سرقت، ضمن واکاوی مفاهیم نظری، به بررسی تجربیات داخلی و خارجی در این زمینه می‌پردازد. همچنین

تلاش می‌شود چالش‌های موجود در بهره‌برداری از اطلاعات مردمی توسط پلیس محلی شناسایی شده و راهکارهایی برای افزایش اثربخشی این ظرفیت ارائه گردد.

۲. پرسش‌های اصلی پژوهش

اطلاعات مردمی چه نقشی در کشف پرونده‌های سرقت ایفا می‌کنند؟

چالش‌های اصلی پلیس محلی در بهره‌گیری از این اطلاعات چیست؟

چه راهکارهایی برای تقویت اعتماد عمومی و افزایش اثربخشی اطلاعات مردمی وجود دارد؟

۳. هدف مقاله

شناسایی ظرفیت‌ها، موانع و راهکارهای استفاده مؤثر از اطلاعات مردمی در کشف پرونده‌های سرقت با تأکید بر رویکردهای نوین پلیس محلی.

۴. روش‌شناسی:

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی، و بر پایه بررسی منابع علمی، پژوهش‌های پیشین، و تجربه‌های اجرایی در حوزه پلیس محلی و مشارکت مردمی، تنظیم شده است.

۵. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۵.۱. مبانی نظری

۵.۱.۱. اطلاعات مردمی؛ تعریف و کارکرد

اطلاعات مردمی یا داده‌های شهروندی، به مجموعه‌ای از مشاهدات، گزارش‌ها و هشدارهایی گفته می‌شود که افراد جامعه—اعم از ساکنان محلی، رهگذران، کسبه و رانندگان—در باره فعالیت‌های مشکوک یا جرایم احتمالی در اختیار نهادهای امنیتی و انتظامی قرار می‌دهند. این اطلاعات می‌تواند شامل توصیف افراد مظنون، ثبت صحنه جرم، پلاک خودرو، محل اختفای اموال سرقت‌شده یا الگوهای رفتاری غیرعادی در محیط باشد. کارکرد اصلی اطلاعات مردمی، ارائه سرخ‌هایی است که ممکن است در رادار رسمی پلیس نباشد، اما برای آغاز یا تکمیل تحقیقات کیفی ارزشمند است. (Goldstein, 2019)

۵. ۱. ۲. جایگاه اطلاعات مردمی در نظام عدالت کیفری

در نظام‌های مدرن عدالت کیفری، به‌ویژه تحت تأثیر نظریه‌های مشارکت‌محور و جامعه‌محور، اطلاعات مردمی نه‌تنها به‌عنوان ابزار کمکی برای کشف جرم، بلکه به‌عنوان یکی از منابع رسمی اطلاعات در نظر گرفته می‌شود. به عبارتی، پلیس صرفاً مجری قدرت نیست بلکه بخشی از شبکه اجتماعی است که با مشارکت شهروندان فعالیت می‌کند. در این میان، سرقت—به‌ویژه سرقت خرد و منطقه‌ای—از جمله جرایمی است که اطلاعات غیررسمی مردمی، نقشی کلیدی در کشف آن دارد. (Innes, 2004)

۵. ۱. ۳. پلیس جامعه‌محور و مشارکت اطلاعاتی مردم

رویکرد پلیس جامعه‌محور (Community-Oriented Policing) بر همکاری مستمر و دوسویه بین پلیس و مردم برای شناسایی، تحلیل و حل مشکلات امنیتی محلی تأکید دارد. یکی از پایه‌های این مدل، دریافت و استفاده از اطلاعات مردمی به‌عنوان ابزار تصمیم‌سازی و طراحی اقدامات اجرایی است. (Skogan, 2006) در این رویکرد، ساکنان هر محله به‌عنوان "چشم‌های جامعه" دیده می‌شوند که می‌توانند داده‌های ظریفی را در اختیار پلیس قرار دهند—داده‌هایی که معمولاً در سیستم‌های رسمی ثبت نمی‌شوند اما در عمل، برای پیشگیری یا کشف سرقت حیاتی هستند.

۵. ۱. ۴. اعتماد، امنیت گزارش‌دهی و انگیزه‌های مشارکت

اعتماد اجتماعی به پلیس و احساس امنیت در فرآیند گزارش‌دهی، دو پیش‌شرط بنیادین برای تحقق مشارکت مردمی مؤثر در فرآیند کشف جرم هستند. اگر شهروندان اطمینان نداشته باشند که هویت‌شان محفوظ خواهد ماند، یا اگر از بی‌تفاوتی پلیس نسبت به گزارش‌های مردمی دلسرد شوند، انگیزه‌ای برای اطلاع‌رسانی نخواهند داشت. تجربه‌های میدانی در ایران نشان داده‌اند که بخش زیادی از مردم اطلاعاتی درباره برخی سرقت‌ها دارند، اما به دلیل ترس از پیامدها، از اعلام آن صرف‌نظر می‌کنند (حسینی و نجفی، ۱۴۰۰)

۵. ۲. نقش اطلاعات مردمی در کشف سرقت: رویکرد کاربردی

در جرایمی نظیر سرقت‌های خرد (نظیر سرقت از منازل، خودروها، مغازه‌ها یا موبایل‌قاپی)، اطلاعات اولیه معمولاً از سوی افراد حاضر در صحنه یا اطرافیان ارائه می‌شود. حتی در سرقت‌های حرفه‌ای و سازمان‌یافته نیز گزارش‌هایی درباره جابجایی کالا، رفت‌وآمد مشکوک یا رفتارهای غیرعادی می‌تواند راهگشای کشف جرم باشد. در برخی پرونده‌ها، اطلاعات مردمی صرفاً مکمل است اما در

بسیاری موارد، همان اطلاعات مردمی نخستین جرقه برای آغاز تحقیقات را فراهم می‌کند (کریمی، ۱۳۹۸).

۶. پیشینه پژوهش

۱.۶. مطالعات داخلی

بررسی پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهد که محققان ایرانی نیز طی سال‌های اخیر به اهمیت اطلاعات مردمی در حوزه کشف جرم توجه کرده‌اند. به‌ویژه با گسترش مفاهیمی چون «پلیس جامعه‌محور» و «مشارکت مدنی در امنیت»، ادبیات پژوهشی این حوزه توسعه یافته است:

موسوی (۱۴۰۱) در اثر خود با عنوان پلیس جامعه‌محور و الزامات آن در ایران به بررسی نقش ساختارهای محلی پلیس در دریافت و تحلیل اطلاعات مردمی پرداخته و نتیجه‌گیری کرده است که وجود کلاتری‌های پاسخ‌گو و سامانه‌های سهل‌الوصول می‌تواند میزان کشف سرقت را تا دو برابر افزایش دهد.

حسینی و نجفی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تحلیل موانع مشارکت مردم در گزارش جرایم، بر اساس داده‌های نظرسنجی، نشان داده‌اند که حدود ۵۸٪ از شهروندان به دلیل ترس از تهدید، از گزارش دادن موارد مشکوک خودداری می‌کنند.

کریمی (۱۳۹۸) در پژوهشی میدانی در استان مرکزی نشان داد که در ۴۲٪ از کشفیات سرقت، گزارش‌های مردمی نقش آغازگر یا شتاب‌دهنده را داشته‌اند.

۲.۶. مطالعات خارجی

ادبیات خارجی نیز نقش اطلاعات مردمی را در قالب مدل‌های مشارکتی یا رویکردهای «جرم‌محور» (Problem-Oriented Policing) بررسی کرده‌اند:

Goldstein (2019) در کتاب کلاسیک خود تأکید می‌کند که بدون جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات محلی، هیچ طرح مقابله با سرقت نمی‌تواند به‌طور دقیق اجرا شود؛ زیرا الگوهای جرم در هر محله ویژگی‌های خاص خود را دارد.

Skogan (2006) در مطالعه‌ای میدانی در شیکاگو، تأثیر تعامل روزمره بین افسران پلیس و ساکنان محلی را بر کاهش نرخ سرقت بررسی کرده و نتیجه گرفته است که حضور مستمر پلیس در محلات، باعث افزایش حجم اطلاعات مردمی و در نتیجه افزایش کشف جرم می‌شود.

Innes (2004) در مقاله‌ای با عنوان Signal Crimes اشاره می‌کند که برخی جرایم مانند سرقت، به دلیل آثار روانی و نمادینی که در جامعه دارند، در صورت بی‌پاسخی، به کاهش مشارکت و افزایش بی‌اعتمادی عمومی منجر می‌شوند.

جمع‌بندی این بخش

بررسی مبانی نظری و تجربی نشان می‌دهد که اطلاعات مردمی، اگر در بستر اعتماد، امنیت و مشارکت سازمان‌یافته مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند نقشی تعیین‌کننده در کشف جرایم خاصی مانند سرقت ایفا کند. با این حال، بهره‌گیری مؤثر از این ظرفیت، مستلزم طراحی سازوکارهای عملیاتی، آموزش عمومی، و توسعه زیرساخت‌های دیجیتال و انسانی در پلیس محلی است.

۷. فرصت‌ها و چالش‌های بهره‌گیری از اطلاعات مردمی در کشف سرقت

۱.۱.۷. فرصت‌ها

۱.۱.۷.۱. تسریع در زمان کشف جرم

اطلاعات مردمی معمولاً در زمان کوتاه‌تری نسبت به گزارش‌های رسمی و اداری به دست پلیس می‌رسند. به‌ویژه در سرقت‌های خیابانی، مثل موبایل‌قاپی، سرقت از مغازه یا وسایل خودرو، حضور فرد مطلع در صحنه و تماس سریع با پلیس، می‌تواند منجر به تعقیب فوری و دستگیری سارق شود. در بسیاری از کلانتری‌ها مشاهده شده که سرعت واکنش پلیس در موارد اطلاع‌رسانی مردمی تا ۶۰٪ بیشتر از حالت عادی بوده است (موسوی، ۱۴۰۱).

۱.۱.۷.۲. پوشش blind spot های نهادهای رسمی

پلیس و نهادهای امنیتی همواره محدود به تعداد مشخصی نیرو و تجهیزات هستند. در حالی که مردم در تمام مناطق حضور دارند و در ساعات مختلف شبانه‌روز می‌توانند چشم ناظر پلیس باشند. این امر می‌تواند خلأهای نظارتی موجود را پوشش داده و مناطق آسیب‌پذیرتر را به شکل غیرفعال تحت رصد عمومی قرار دهد. (Skogan, 2006).

۳.۱.۷. کاهش هزینه‌های عملیاتی پلیس

به‌کارگیری تجهیزات فنی مانند دوربین، پهپاد یا گشت‌های موتوری هزینه‌بر است. در حالی‌که اطلاعات مردمی می‌تواند بخشی از نیاز پلیس به پایش محیط را بدون هزینه‌های سنگین مرتفع کند. استفاده از پیام‌های مردمی در بسترهایی نظیر سامانه ۱۱۰، اپلیکیشن‌های گزارش‌دهی یا ارتباط با کلانتری‌ها می‌تواند کارآمد و کم‌هزینه باشد (Goldstein, 2019).

۴.۱.۷. تقویت سرمایه اجتماعی پلیس

مشارکت اطلاعاتی مردم باعث شکل‌گیری نوعی احساس تعلق و همکاری با پلیس می‌شود. در چنین حالتی، پلیس دیگر نهادی بیرونی و بیگانه تلقی نمی‌شود، بلکه به‌عنوان بخشی از «ما»ی اجتماعی دیده می‌شود. این امر در بلندمدت به افزایش مشروعیت پلیس و اعتماد عمومی منجر خواهد شد (حسینی و نجفی، ۱۴۰۰).

۵.۱.۷. بهبود بازدارندگی عمومی

صرف آگاهی مجرمان از اینکه هر فردی در محله می‌تواند یک ناظر و گزارش‌دهنده بالقوه باشد، به‌عنوان یک عامل بازدارنده عمل می‌کند. افزایش نظارت اجتماعی موجب می‌شود مناطق جرم‌خیز امنیت سابق خود را برای مجرمان از دست بدهند و آن‌ها ناگزیر از جابه‌جایی یا تغییر روش شوند (Innes, 2004).

۲.۷. چالش‌ها

۱.۲.۷. ضعف اعتماد عمومی به پلیس

یکی از مهم‌ترین موانع گزارش‌دهی، تردید عمومی نسبت به بی‌طرفی یا کارآمدی پلیس است. اگر شهروندان تجربه‌هایی از بی‌توجهی، عدم پیگیری، یا حتی بازتاب منفی گزارش خود داشته باشند، تمایلی برای تکرار چنین اقدامی نخواهند داشت. مطالعات داخلی نشان می‌دهند که ۴۷٪ از مردم تصور می‌کنند گزارششان نادیده گرفته می‌شود (کریمی، ۱۳۹۸).

۲.۲.۷. ترس از پیامدهای شخصی

ترس از شناسایی توسط مجرم، تهدید به انتقام یا درگیری با خانواده سارق، از عوامل مهم بازدارنده مشارکت مردم در گزارش‌دهی است. به‌ویژه در محله‌های سنتی و بسته، حفظ روابط اجتماعی مانع مهمی در مسیر اطلاع‌رسانی دقیق به پلیس است (موسوی، ۱۴۰۱).

۷. ۲. ۳. اطلاعات نادرست یا سوگیرانه

برخی گزارش‌های مردمی، به دلیل احساسات شخصی، برداشت اشتباه یا خصومت‌های قبلی ممکن است فاقد اعتبار باشند. تکیه بدون تحلیل بر این اطلاعات، می‌تواند به بی‌گناهی آسیب بزند یا موجب بی‌اعتمادی نسبت به پلیس شود. لذا ضروری است که پلیس اطلاعات مردمی را غربالگری و راستی‌آزمایی کند. (Goldstein, 2019)

۷. ۲. ۴. نبود زیرساخت‌های مناسب دریافت اطلاعات

در برخی شهرها یا مناطق، شهروندان راه ارتباطی مشخص و قابل اعتمادی برای ارائه گزارش ندارند. حتی در کلانتری‌ها، ممکن است اپراتورها در ساعات خاص پاسخگو نباشند، یا به گزارش‌ها ترتیب اثر داده نشود. نبود اپلیکیشن‌های محلی، باکس‌های فیزیکی گزارش یا تیم‌های مسئول تحلیل اطلاعات مردمی از مشکلات ساختاری این حوزه است (حسینی و نجفی، ۱۴۰۰).

۷. ۲. ۵. سوءاستفاده احتمالی از گزارش‌دهی

در برخی موارد، افراد برای تسویه حساب شخصی، تهمت یا ایجاد مزاحمت برای دیگران، از سازوکار گزارش‌دهی استفاده ابزاری می‌کنند. این پدیده در نبود نظارت دقیق و مکانیزم تشخیص صحت گزارش، می‌تواند منجر به تحمیل هزینه‌های بی‌مورد بر دستگاه انتظامی و ضربه به حیثیت افراد شود.

جمع‌بندی بخش تحلیل

اگرچه بهره‌گیری از اطلاعات مردمی می‌تواند تحولی در فرآیند کشف سرقت ایجاد کند، اما در غیاب زیرساخت‌های نهادی، ضعف اعتماد عمومی، و نبود سازوکار راستی‌آزمایی، این ظرفیت ممکن است بلااستفاده یا حتی مخرب شود. طراحی یک نظام چندلایه شامل آموزش عمومی، مکانیزم‌های ارتباطی امن، تحلیل داده‌ها، و پاسخگویی شفاف پلیس می‌تواند فرصت‌ها را تقویت و چالش‌ها را کاهش دهد.

۸. راهکارهای پیشنهادی برای ارتقاء نقش اطلاعات مردمی در کشف سرقت

۸.۱. توسعه سامانه‌های امن و دسترس‌پذیر گزارش مردمی

یکی از راهکارهای بنیادین، طراحی و گسترش بسترهای امن و سهل‌الوصول برای دریافت اطلاعات از شهروندان است. این بسترها می‌تواند شامل اپلیکیشن‌های موبایلی، پنل‌های اینترنتی با دسترسی آزاد، شماره‌گیری سریع تلفنی، پیام‌رسان‌های اجتماعی رسمی یا بانه‌های گزارش‌دهی در سطح شهر باشد. اطلاعات مردمی باید بدون نیاز به حضور فیزیکی و در بستری محرمانه ثبت شوند. در کشورهای پیشرو مانند استرالیا، گزارش مردمی به‌صورت ناشناس از طریق اپ‌های رسمی ثبت و به افسر تجزیه و تحلیل منتقل می‌شود. (Goldstein, 2019)

۸.۲. ارتقاء سطح آگاهی و آموزش عمومی

اطلاع‌رسانی درباره نحوه گزارش‌دهی، اهمیت اطلاعات مردمی، و تضمین‌های قانونی مربوط به امنیت گزارش‌دهندگان، نقش مهمی در جلب مشارکت ایفا می‌کند. این آموزش‌ها می‌توانند از طریق رسانه ملی، شبکه‌های اجتماعی، مدارس، دانشگاه‌ها و برنامه‌های مشارکت مدنی انجام شود. برای مثال، کارزارهای آگاه‌سازی در تهران طی سال‌های اخیر باعث افزایش ۲۸٪ گزارش‌های مردمی درباره جرایم خرد شده‌اند (کریمی، ۱۳۹۸).

۸.۳. ایجاد واحدهای تخصصی در پلیس محلی برای پردازش اطلاعات مردمی

برای استفاده مؤثر از اطلاعات مردمی، لازم است در کلانتری‌ها و پلیس آگاهی، واحدهای مشخصی برای دریافت، دسته‌بندی، صحت‌سنجی و پاسخ به این اطلاعات وجود داشته باشند. این واحدها می‌توانند با تحلیل الگوهای گزارش‌ها، ارتباط میان موارد مختلف سرقت را شناسایی کرده و تصمیم‌گیری‌های سریع‌تری انجام دهند. همچنین، تخصیص افسران ویژه برای پاسخگویی مستقیم به شهروندان می‌تواند اعتماد عمومی را افزایش دهد. (Skogan, 2006)

۸.۴. تضمین محرمانگی و حمایت حقوقی از گزارش‌دهندگان

یکی از شروط کلیدی برای گسترش گزارش‌های مردمی، تضمین حفظ هویت گزارش‌دهندگان است. این امر باید به‌صورت حقوقی و نهادی تثبیت شود. برای مثال، لازم است مقرراتی وضع شود که کارکنان پلیس حق افشای نام یا مشخصات اطلاع‌دهنده را نداشته باشند و در صورت تخلف، با برخورد انضباطی مواجه شوند. همچنین، در مواردی که گزارش‌دهندگان با تهدید یا خطر مواجه

شوند، پلیس باید حمایت‌های حفاظتی (فیزیکی یا حقوقی) لازم را ارائه دهد (حسینی و نجفی، ۱۴۰۰).

۸. ۵. بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تحلیل داده

داده‌های مردمی معمولاً ساختاریافته نیستند و از منابع مختلف دریافت می‌شوند. بنابراین، استفاده از فناوری‌های هوش مصنوعی، یادگیری ماشین و تحلیل کلان‌داده می‌تواند به پالایش، تجزیه و تحلیل و اولویت‌بندی اطلاعات کمک کند. برای مثال، با الگوریتم‌های NLP می‌توان محتوای پیام‌های مردمی را تحلیل کرد و الگوهای تکرارشونده یا تهدیدهای فوری را شناسایی نمود. برخی ایالت‌های آمریکا، سامانه‌های Crime Mapping ترکیبی از داده‌های پلیس و اطلاعات مردمی را برای پیش‌بینی نقاط پرخطر استفاده می‌کنند (Innes, 2004).

۸. ۶. بازخورددهی به شهروندان گزارش‌دهنده

یکی از نارضایتی‌های عمده مردم، ناآگاهی از نتیجه گزارش‌هایی است که ارائه داده‌اند. طراحی سیستم‌های بازخورددهی—حتی در حد اطلاع‌رسانی ساده مانند «گزارش شما دریافت شد و در حال بررسی است»—می‌تواند احساس مشارکت واقعی و اثرگذاری را در شهروندان تقویت کند. به‌ویژه اگر گزارش آن‌ها منجر به کشف جرم شده باشد، تشویق‌های اخلاقی یا حتی مادی (جوایز نقدی) می‌تواند تأثیرگذار باشد (موسوی، ۱۴۰۱).

۸. ۷. توسعه فرهنگ گزارش‌دهی در مدارس و دانشگاه‌ها

نهادینه‌سازی فرهنگ اطلاع‌رسانی در برابر جرم باید از سنین پایین آغاز شود. برنامه‌های آموزشی در مدارس درباره "نقش من در امنیت محله"، مسابقات فرهنگی پیرامون مشارکت در کشف جرم، و واحدهای درسی در دانشگاه‌ها پیرامون حقوق شهروندی و مسئولیت اجتماعی می‌توانند نسلی آینده‌نگرتر و مسئول‌پذیرتر تربیت کنند که نقش فعال‌تری در مقابله با سرقت داشته باشند.

جمع‌بندی این بخش

راهکارهای پیشنهادی فوق در سه سطح فنی، اجتماعی و ساختاری قابل پیگیری هستند. بدون تقویت زیرساخت‌ها، آموزش عمومی، و اعتمادسازی متقابل میان مردم و پلیس، ظرفیت اطلاعات مردمی در کشف جرم - خصوصاً سرقت - بلااستفاده باقی خواهد ماند. لذا ضروری است دستگاه‌های ذی‌ربط از جمله نیروی انتظامی، قوه قضاییه، شورای شهر و رسانه ملی، در این زمینه هم‌افزایی کنند.

۹. نتیجه‌گیری نهایی

سرقت، به‌عنوان یکی از رایج‌ترین جرایم علیه اموال، همواره دغدغه‌ای مهم برای نهادهای انتظامی، قضایی و شهروندان بوده است. در مواجهه با این پدیده پیچیده، اتکای صرف به روش‌های سنتی کشف جرم کافی نیست. یکی از ظرفیت‌های مهم ولی کمتر بهره‌برداری شده در این حوزه، اطلاعات مردمی است.

تحلیل داده‌ها و تجربیات نشان می‌دهد که مشارکت مردم در کشف پرونده‌های سرقت، می‌تواند به ارتقاء سرعت واکنش پلیس، کاهش هزینه‌های عملیاتی، افزایش بازدارندگی اجتماعی و بهبود سرمایه اجتماعی نهادهای انتظامی منجر شود. اما در عین حال، چالش‌هایی نظیر ترس از پیامدهای گزارش‌دهی، بی‌اعتمادی به پلیس، نبود سازوکارهای مناسب و امکان ارائه اطلاعات نادرست نیز وجود دارد که نمی‌توان از آن‌ها چشم‌پوشی کرد.

بنابراین، بهره‌گیری مؤثر از اطلاعات مردمی مستلزم ایجاد سازوکارهای امن، قابل اعتماد و نهادمند برای گزارش‌گیری، آموزش عمومی گسترده، و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تحلیل داده است. طراحی سیاست‌های چندلایه، با رویکردی تلفیقی از جامعه‌محوری و علم‌محوری، راه را برای استفاده هوشمندانه از این ظرفیت ارزشمند در کشف سرقت هموار می‌سازد.

۹.۱. پیشنهادهای کاربردی و سیاست‌گذارانه

۱. طراحی سامانه ملی گزارش مردمی با حفظ محرمانگی

وزارت کشور با همکاری ناجا و وزارت ارتباطات، سامانه‌ای یکپارچه برای دریافت گزارش‌های مردمی با امکان ثبت ناشناس، بارگذاری مدرک (عکس، صدا، ویدئو) و دریافت بازخورد طراحی کند.

۲. راه‌اندازی واحدهای تحلیل اطلاعات مردمی در کلانتری‌ها

در هر کلانتری یک «واحد مشارکت اطلاعاتی» با آموزش تخصصی راه‌اندازی شود که وظیفه‌اش صحت‌سنجی، اولویت‌بندی و تحلیل گزارش‌های مردمی باشد.

۳. تدوین دستورالعمل حقوقی حمایت از گزارش‌دهندگان

قوه قضاییه و ناجا باید دستورالعمل‌هایی شفاف برای حمایت از امنیت گزارش‌دهندگان و برخورد با افشای اطلاعات آن‌ها تهیه و اجرا کنند.

۴. توسعه آموزش عمومی از طریق رسانه ملی و مدارس

صدا و سیما با ساخت برنامه‌های آموزشی، و وزارت آموزش و پرورش با گنجاندن مفاهیم امنیت محلی و مسئولیت اجتماعی در کتب درسی، فرهنگ اطلاع‌رسانی مسئولانه را ترویج دهند.

۵. ارائه مشوق‌های مادی و معنوی برای گزارش‌دهندگان مؤثر

پلیس و شهرداری‌ها می‌توانند از طریق جوایز نقدی، تشویق رسانه‌ای یا تخفیف خدمات عمومی، مشارکت مؤثر مردم در کشف سرقت را تشویق کنند.

منابع

الف) منابع فارسی

۱. حسینی، مهدی و نجفی، علی‌اصغر. (۱۴۰۰). سرمایه اجتماعی و امنیت محلی: نقش مشارکت مردمی در کنترل جرایم. تهران: انتشارات جامعه‌شناسی امنیت.
۲. کریمی، محمد. (۱۳۹۸). «تحلیل دلایل مشارکت نکردن شهروندان در گزارش جرایم: مطالعه موردی کلانشهر تهران»، فصلنامه جامعه‌شناسی انتظامی ایران، دوره ۹، شماره ۲، صص ۴۴-۲۵.
۳. موسوی، عباس. (۱۴۰۱). پلیس محلی و تعامل با جامعه: مطالعه‌ای در کشف جرایم خرد. تهران: پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا.
۴. شریفی، سجاد و قنبری، مهرداد. (۱۳۹۷). «نقش مشارکت شهروندان در ارتقای امنیت محله‌ای با تأکید بر عملکرد کلانتری‌ها»، فصلنامه راهبردهای انتظامی، دوره ۵، شماره ۳، صص ۷۴-۵۵.
۵. رحیمی، جواد. (۱۳۹۹). «واکنش پلیس نسبت به گزارش‌های مردمی در کشف جرایم سرقت: مطالعه موردی در استان البرز». پژوهشنامه علوم انتظامی، سال ۱۲، شماره ۴، صص ۱۱۳-۱۳۶.
۶. میرزایی، فاطمه و راد، حمید. (۱۴۰۰). «تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت شهروندان در گزارش‌دهی جرایم: تأثیر اعتماد عمومی بر تعامل با پلیس»، مطالعات امنیت اجتماعی انتظامی، دوره ۱۰، شماره ۲، صص ۸۳-۱۰۲.
۷. صادقی، علی. (۱۳۹۶). نقش پلیس جامعه‌محور در پیشگیری از سرقت‌های خرد. تهران: مرکز مطالعات راهبردی ناجا.
۸. نوری، احمد. (۱۴۰۱). «سیاست‌گذاری در حوزه مشارکت مردمی برای کشف جرایم: ضرورت‌ها و راهکارها»، فصلنامه سیاست‌گذاری انتظامی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۴۱-۶۲.

۹. جعفری، محمدرضا و همکاران. (۱۳۹۸). «تبیین تأثیر اعتماد اجتماعی بر میزان تمایل به همکاری با پلیس در گزارش جرایم»، مطالعات جامعه‌شناختی انتظامی، دوره ۷، شماره ۱، صص ۹-۳۰.

(ب) منابع انگلیسی

10. Goldstein, H. (2019). *Problem-Oriented Policing*. New York: McGraw-Hill.
11. Innes, M. (2004). "Signal Crimes and Signal Disorders: Notes on Deviance as Communicative Action." *British Journal of Sociology*, 55(3), 335–355.
12. Skogan, W. G. (2006). *Police and Community in Chicago: A Tale of Three Cities*. Oxford: Oxford University Press.

